

*Прима В. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова*

ЛЕКСИКО-НОМІНАТИВНІ ПОЗНАЧЕННЯ НОВИХ ВИДІВ ТУРИЗМУ

Статтю присвячено аналізу нових лексичних одиниць туристичної сфери, факторам їх появи в лексичній системі. Вказано різні підходи щодо вивчення походження видів туризму. Охарактеризовано новоутворені лексичні одиниці.

Ключові слова: лінгвостилістичні засоби, арт-туризм, гірський туризм, “зелений туризм”, екотуризм, сільський туризм, інтенсив-туризм, велотуризм, паломництво, космічний туризм, шоп-туризм, винний туризм, рафтинг, агротуризм.

Пріоритетним напрямком розвитку сучасного мовознавства стала галузева лінгвістика, оскільки бурхливий потік нових лексичних одиниць, спричинений розвитком різних сфер людської діяльності, найперше торкається лексичного наповнення відповідних терміносистем [3, с. 13-24].

Термінологічна лексика складає ядро фахової мови, є особливою системою із властивими їй специфічними характеристиками й внутрішньосистемними зв'язками. Функційно-семантична стратифікація фахової лексики дає можливість крім термінів і професіоналізмів виокремити й такий прошарок, як номени [2, с. 190].

Проблеми класифікації спеціальної лексики будь-якої галузі, вивчення співвідношення термінології й номенклатури були в полі зору багатьох мовознавців: Г. О. Винокура, С. В. Гриньов-Гриневица, В. М. Лейчика, О. О. Реформатського, О. В. Суперанської, Л. О. Симоненко, Е. А. Рябової, Н. В. Нікуліної, Л. В. Туровської, Т. В. Михайлової, О. А. Покровської, С. М. Руденко, О. І. Павлової, Т. О. Луковенко та ін.

Специфічне наповнення лексики туристичної сфери відбувається за рахунок активного розвитку світового туризму.

Арт-туризм – (англ. *art* – мистецтво) вид туризму. Перша частина арт- вносить значення мистецтва того напрямку, який вказаний в другій частині (Туризм). Туристи виїжджають в маловідомі куточки країни і залишають краєвиди на полотні або фотокамері тощо.

“Арт-туризм” реалізує потенціал людини через творчість, коли, знайомлячись з історичними і етнографічними джерелами, всі учасники відвідують найцікавіші, з точки зору живопису і історії, місця, працюють там на пленері, а на основі створених робіт там же проводять пересувні виставки, організовують майстер – класи з учнями місцевих шкіл, створюючи роботи, які часто експонуються на міжнародних виставках.

Гірський туризм – вид спортивного туризму, що полягає в пересуванні групи людей за допомогою мускульної сили по певному маршруту, прокладеному в гірській місцевості.

Хоча в гірському туризмі використовуються елементи скелелазіння при проходженні маршруту, не слід порівнювати його з альпінізмом. Головна відмінність полягає в тому, що метою альпініста є підйом на вершину певної категорії складності, а метою гірського туриста – проходження маршруту певної категорії складності, який

включає декілька перевалів та/або вершин. Складність маршруту визначається в основному складністю (категорійністю) перевалів, що в нього входять.

“Зелений туризм” (загальне поняття таких видів туризму як **екотуризм**, **сільський туризм** та агротуризм) – новий вид туризму, що швидко поширюється в Україні та світі. Суть зеленого туризму полягає у відпочинку в приватних господарствах у сільській місцевості, яка приваблює своєю недоторканою природою, пам'ятками історії та природи. Сільський зелений туризм позитивно впливає на фізичне та моральне здоров'я людини, оскільки він включає у себе чинники, що надають оздоровчий, пізнавальний та естетичні ефекти. Екотуризм чудовий також тим, що тут немає тієї величезної кількості туристів, яку можна побачити на популярних курортах світу. Такого роду відпочинок особливо потрібний для жителів великих міст.

Екологічний туризм – туризм з екологічно значущим наповненням, специфічна форма діяльності людей, які в спілкуванні з природою вибудовують свої відносини з нею на основі взаємної вигоди: – людина одержує від такого спілкування певний фізичний, інтелектуальний і емоційний запас міцності; – природа при цьому не страждає (як мінімум) або покращує свої екологічні характеристики (як максимум).

Сільський туризм – відпочинок в сільській місцевості (у селах, на хуторах, в зручних селянських будинках). Туристи якийсь час ведуть сільський спосіб життя, знайомляться з місцевою культурою і місцевими звичаями, беруть участь в традиційній сільській праці

Ін센сив-туризм (заохочувальний туризм; від англ. *incentive* – спонукальний мотив, стимул, натхнення, заохочення) – вид ділового туризму; туристичні поїздки, що організовуються підприємствами та фірмами для своїх співробітників чи партнерів як винагорода за високі показники в роботі.

Бурхливе зростання заохочувального туризму в світі привело до створення ряду асоціацій цього профілю, проведення конференцій, організації виставок і видання спеціальних каталогів.

Інтенсив-туризм, як правило, відрізняється від масового туристичного продукту певною специфікою, а то й екстравагантністю: прогулянка на повітряній кулі чи політ на бойовому винищувачі, пікнік на альпійській вершині чи виживання у джунглях, спуск у морські глибини чи навколосвітня подорож, дегустація екзотичних страв і спиртних напоїв чи участь у поліцейській спецоперації та інше.

На сьогодні сформувалося три напрямки розвитку інсенсив-туризму:

- колективні поїздки на відпочинок, які суміщаються з діловими заходами;
- виїзди колективів фірм, спрямовані на створення працездатних команд, так званий “*team building*” – формування команди;
- заохочувальні туристичні поїздки.
- Термін **“велотуризм”** використовується також у відношенні до різновиду активного виду відпочинку, туристичних подорожей, у яких велосипед використовується як головний засіб пересування. Складність таких походів може коливатись від простої до вкрай високої, маршрути прокладаються так, аби використати переваги, які дає велосипед для швидкого руху маршрутом.

• Головні відмінності велопоходів від спортивного велосипедного туризму, орієнтованого на здобуття спортивних розрядів – відмові від ускладнення маршруту,

поділу на категорії складності та суміщення спортивної складової походу із оглядом культурних та природних пам'яток.

Паломництво (від лат. *palma* – пальмова гілка), **проша** – мандрування богомольців до “святих місць” (наприклад, у християн – до Єрусалима, у мусульман – до Мекки й Медини тощо). Термін походить від звичаю прочан привозити з Єрусалима пальмову гілку.

Космічний туризм – польоти в космос або на навколоземну орбіту в розважальних чи науково-дослідних цілях, за приватні кошти. Відповідно до досліджень громадської думки, у багатьох людей є велике бажання полетіти в космос. На думку фахівців, це бажання може стати важливим джерелом подальшого розвитку космонавтики.

Шоп-туризм – організовані поїздки за кордон за задалегідь наміченим маршрутом, метою яких є придбання товарів широкого споживання; один з ключових видів бізнес-туризму, виник внаслідок економічної диспропорції в світовій економіці, прив'язаний до економічних традицій та тенденцій територіальних общин, що розміщені на значній відстані одна від одної. Яскраво виражений, починаючи з 20 століття, внаслідок значної класової розшарованості суспільств, та фінансовими можливостями і забаганками вищих класів. Шоп-тури отримали більшу популярність внаслідок зростання транспортних та інформаційно-рекламних технологій, які спекулюють на бажанні людини заощадити або ж виділитися в своєму суспільстві [1, с. 150].

Шоп-тури стали модною тенденцією на початку 21 століття в певній категорії фінансовоспроможних людей, а також частини бізнесу (*торгівля, туризм, фінансово-платіжні структури, транспорт...*), поступово перетворюючись в галузь економіки (*для окремих територіальних формувань та їх економік*).

Винний туризм – спеціалізований вид туризму, що має на меті дегустацію, споживання, купівлю вина безпосередньо у виробника.

Винний туризм включає в себе:

- відвідування плантацій виноградників;
- дегустаційних залів та підвалів;
- ресторанів, що пропонують послуги дегустації вина;
- відвідування винних фестивалів;
- відвідування інших спеціалізованих заходів

Рафтинг – вид екстремального спорту, швидкісний спуск гірською річкою з порогами на надувному човні (рафті), плоту або на байдарці

Агротуризм або **сільський туризм** – відпочинок в сільській місцевості – у селах, на хуторах, в зручних селянських будинках, в агросадибах. Туристи якийсь час ведуть сільський спосіб життя, знайомляться з місцевою культурою і місцевими звичаями, беруть участь в традиційній сільській праці.

Різновидом агротуризму є поєднання роботи з відпочинком, коли в обмін на участь в сільськогосподарських роботах частину дня турист / землероб отримує житло і харчування, без платежів грошей між двома сторонами [1, с. 25].

Така кількість активно використовуваних лексичних одиниць у туристичній галузі пояснюється позамовними факторами: англійська мова є однією зі світових мов, нею володіють понад 1,5 млрд. людей в усьому світі. Міжнародне ділове спілкування,

а особливо у сфері туризму, складно уявити “без англійської”. Як наслідок сьогодні маємо активізацію мовних контактів, результатом яких стала значна кількість запозичень. У туризмі це пов’язано з поживленням міжнародних зв’язків, прагненням до мовної економії та зручністю ділового спілкування фахівців туристичної індустрії. Поширеність уживання слів-символів у галузі туризму є очевидною. Зазначимо, що невербальні засоби використовують фахівці під час спеціальної комунікації набагато ширше, що пояснюється їхньою економічністю та зручністю.

Л і т е р а т у р а :

1. Балабанов И. Т. Экономика туризма : учеб. пособие / И. Т. Балабанов, А. И. Балабанов. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 176 с.
2. Гринев-Гриневич С. В. Терминоведение : учеб. пособие для студ. высш. учеб.заведений / С. В. Гринев-Гриневич. – М. : Издательский центр (Академия), 2008. – 302 с.
3. Лейчик В. М. Номенклатура – промежуточное звено между терминами и собственными именами / В. М. Лейчик // Вопросы терминологии и лингвистической статистики. – Воронеж : Изд-во Воронежского ун-та, 1974. – С. 13–24.
4. Реформатський А. А. Что такое термин и терминология / А. А. Реформатський // Вопросы терминологии (Матер. Всесоюз. терминологического совещания). – М. : Изд-во АН СССР, 1961. – С. 46–54.
5. Родзевич Н. С. Поняття термін, термінологія і номенклатура в працях радянських і зарубіжних учених / Н. С. Родзевич // Лексикографічний бюлетень. – К., 1963. – Вип. 9. – С. 6–12.

Прима В. В. Лексико-номинативные обозначения новых видов туризма.

Статья посвящена анализу употребления новообразованных слов туристической сферы, факторам их формирования. Указано разные подходы к изучению структуры формирования лексики. Охарактеризовано лексические единицы, которые обозначают виды туризма.

Ключевые слова: лингвостилистические средства, арт-туризм, горный туризм, “зеленый туризм”, экотуризм, сельский туризм, интенсив-туризм, велотуризм, паломничество, космический туризм, шоп-туризм, винный туризм, рафтинг, агротуризм.

Prima V. V. Lexical pointing of newwords.

The article is about newforming analysis in the sphere of tourism. Different ways of studying the structure of borrowings are shown. New lexical units are characterized.

Keywords: lingvostylistic ways, art-tourism, mountain tourism, green tourism, ecotourism, intensive tourism, country tourism, space tourism, shop-tourism, vine-tourism, rafting, agrotourism.

Решетняк О. О.

Донбаський державний педагогічний університет

ФУНКЦІОНУВАННЯ СИМВОЛЕМ З АНТРОПОНІМОМ КАЇН У МОВНОМУ ДИСКУРСІ

У статті з’ясовано умови процесу апелятивації антропоніма Каїн і похідних від нього посесивних ад’ектонімів: Каїнова дорога, Каїновий вчинок, Каїновий мотив, Каїнова міфологема тощо; визначено максимально можливий склад українських символем з цим антропонімом як різностильових одиниць; виявлено їх семантичну специфіку та закономірності значеннєвої актуалізації.

Ключові слова: антропонім, бібліонім, конотонім, конотація, апелятивація, символема, Каїн.